

temu posloplju. Prvi učitelj je bil Feichtinger, ki je potem postal davkar v Mirinski graščini. Za njim so bili učitelji: Mlakar, Pust, Podrekar, Dolar. Ivan Zupančič je službo dobil pri Novi Štifti na Štajerskem. Andrej Grčar, Anton Pavčič. Razširjevanje šole se je 1876. l. za učitelja Andr. Grčarja začelo. Prva učiteljica je bila gospdč. Amalija Lenasi, ki je umrla kot supruga učitelja Andr. Grčarja. Bila je prav priljubljena učiteljica. Druga učiteljica zdanja je Amalija Regnard.

Šolski dobrotniki so precej že za šolsko deco darovali; ti so g. graščak Ferdinand Dolar in pa Anton Zajec. Prvi se je leta 1876/7. posebno prizadeval in je mile darove za šolsko deco nabiral, ter nabral 63 gld. in tudi sam je daroval po 10 gld., kakor tudi g. Zajec, dve leti po 10 gld. Drugih dobrotnikov je še tudi precej, in ako bi se vknjižili dobrotniki, bi se grofinja Barbo, vdova generala barona Langa na Veseli Gori, roj. grof. Barbo, dr. Skedl, Alojzij Košir in dr. pred vsemi vpisali. Grofinja Barbo vsako leto po 5 gld. šoli daruje. Gospa Lang po 60 revnih otrok o Božiči obdaruje z obleko, kajti ona od družih imenitnih gospodskih družin in graščakov milodarov nabere in potem tudi sama obleko dela in jo predeluje.

Gradovi so: Rakovnik (Kroissenbach), lastniki grof Barbo-vi dediči; Dob (Watzenberg) tudi Barbo-vih, sezidali so ga menda Turjaški grofje, morebiti še v 13. stoletji; Škrlevo (Greulach), je spadal svoje dni k Mokronogu in bil menda še v lasti sv. Eme; Kot (Winkel); Zagorica.

(Dalje prihodnjič.)

D o p i s i.

Iz Prage. Mestni šolski svet je sklenil, stene po prehodih na meščanskih in ljudskih šolah okrasiti z izreki slavnih českih pisateljev, da si jih šolska mladež toliko boljše zapomni in se ravna po njih naukih.

Z Dunaja. Kakor za novoletno darilo nam slovanskim učiteljem je skovalo in mestnemu odboru izročilo tukajšnje ultra-nemško politično društvo »Deutscher Club« jako pikro pisano peticijo, v koji se izreka zahtevanje, da naj se mestnemu šolskemu svetu ukaže, v bodoče nameščavati na mestnih šolah samo nemške učitelje, nikakor pa ne učiteljev slovanske národnosti, ker poslednji baje ne znajo pravilne nemščine govoriti. Toda vsak zná, da je to samo navidezni uzrok. Pravi uzrok tiči pa v tem: prvič, da nam nemško-židovski učeni proletarijat zavida naš težko prisluženi kruh; drugič, da jih je njihova politična strast že tako oslepila, da ne vidijo, da si s takimi pojavi sami sebi jamo kopljejo; kajti toliko statistike menda vender znajo, da v Avstriji »največ sveta otrokom sliši Slave«, in če ti strogo začno izvrševati to, kar zdaj namerava storiti liberalna (?) nemška gospoda, potlej bode sedelo še več učenega nemškega sveta doma brez kruha za pečjo, nego zdaj. — Tudi mi smo potrkali na mestni odbor za povišanje plač, a kakor se čuje, ne bomo tako srečni, kakor ste bili vi v Ljubljani, ker mestni očetje naše prošnje nič kaj prijazno ne gledajo.

V naučnem ministerstvu imajo v tem letu pri oddelku za ljudsko šolstvo sledeči trije gospodje glavno in odločilno besedo: 1. Namestniški sovetnik German ima nameščenje in plačo katehetov, stavbene zadeve ljudskih šol, ustanovljenje, razširjenje ter opuščenje ljudskih šol, potem zadeve umirovljenih učiteljev in njihovih vdov in sirot. 2. Dvorni sovetnik Ulrich ima šolsko nadzorstvo, učne načrte in učni jezik na ljudskih šolah, revizijo učnih knjig, učiteljska in izpraševalne komisije. 3. O vseh rečeh ljudskega šolstva pa ima revizijo vitez Herman.

Naš mestni odbor je sklenil, dobiti za mesto lastni šolski statut, ker so se vsled šolske novele razmere v mestu in na deželi dokaj izpremenile. — V tukajšnjem mestnem šolskem svetu so se oni dan razgovarjali o slabih nasledkih prezgodnjega poučevanja otrok. Povod temu je dala prošnja nekega očeta, ki je hotel svojega šestletnega sinka v tretji razred vpisati. Vodja Bobies je poudarjal, da ravno to, ker hočejo nekateri stariši iz svojih otrok čudeže delati, je uzrok, da so potem nervozni, kratkovidni in sploh slabotni na duhu in telesu.

Iz Štajerskega. (Dobro znamenje.) Dolgi dve leti smo štajerski rodoljubje nezadovoljni opazovali nečuvstvo hujškanje nevednega ljudstva proti nam národnim učiteljem in duhovnikom po

uradniku Rothschildu iz Šmarj in profesorju Nagele-tu iz Maribora, koja sta oba glavna agitatorja nemškega »Schulverein-a« na Spodnje-Štajerskem. Zdaj pa smo dobili vendar zadostenje s tem, da je slavno ministerstvo obema prepovedalo agitacijo in načelnništvo tistih »Ortsgrupp«, za kar smo slavnej vladi jako hvaležni. Slava jej!

— b —

Iz Celja. Štajerski deželni šolski svet je dovolil neki zasebni učiteljici ustanovitev višje dekliške šole v našem mesteci. Kakor bi radi, se je štajerski Slovenci ne moremo veseliti, ker že naprej vemo, da ista ne bode družega, kakor jeden ponemčevalni stroj več, in teh imamo pa že tako preveč.

— c —

Iz Idrije. Izvestno ste čitali po časopisih, da je minolega leta naše rudarsko mesto obiskal poljedelstva minister ekscel. grof Falkenhayn. Pri tej priliki je prišel tudi v našo šolo, ter se je za napredek mladine jako zanimal. Blagovoljnega čitatelja čujem vprašati: Zakaj nam poročas to še le zdaj? Zato, ker so se nasledki tega pohoda pokazali tudi še le precej pozneje. Kakor sem še le zdaj izza koulis pozvedel, se je baje visoki gost proti rudarskemu oskrbnistvu jako začudil, da ni po naših šolah nikake božje podobe videti. In to je pomagalo, kajti zdaj krasijo vse šolske sobe častna znamenja kristjanov, kar je pa tudi čisto prav, vsaj v naše šole ne hodijo židovski otroci, da bi se nad temi podobami spodtikali. In vendar to nekaterim gospodom ni kaj posebno po volji.

— e —

Iz Hotedršice. (Zahvala.) Gospod Ignac Gruntar, c. k. notar, je blagovolil tukajšnji šolski mladini podariti 6 gld. za napravo šolske biblioteke, za kar se mu podpisano šolsko vodstvo v imenu šolske mladine najtoplejše zahvaljuje.

Karl Weber,
učitelj.

Iz Bleda. (Zahvala.) Tajnik kupčijske zbornice Kranjske, deželni odbornik, cesarski svetovalec itd. gospod Janez Murnik je blagodušno, kot velik prijatelj šolski, podelil učiteljski knjižnici Radovljanskega okraja 182 knjig, lepo in trdno vezanih, različnega zapopadka. Za ta lepi in visoko cenjeni dar izreka podpisani v imenu knjižničnega odbora in vsega tukajšnjega učiteljskega najprepsrečnejšo zahvalo.

J. Trojar,

predsednik knjižničnega odbora.

Iz Ljubljane. Iz seje c. k. deželnega šolskega sveta 24. in 29. nov., 20. in 24. dec. preteč. l. Prošnje za oprosteno šolnine se rešijo. — Profesorju srednjih šol dovoli se druga petletna doklada. — Enorazrednica v Oblokah razširi se v dvorazrednico. — Določi se o poročilu Ljubljanskega mestnega magistrata zastran uravnanih učiteljskih plač. — Ljudskemu učitelju se povikša plača s 1. jan. 1885. l. — O podelitvi iz dohodkov cesar Franc-Jozefove ustanove nasvetuje se deželnemu odboru. — Prošnje treh učiteljskih vdov za vdovsko pokojnino se rešijo. — Poročili vodstev c. k. izobraževališč za učitelje in učiteljice za l. 1882/83. se na znanje vzamejo. — Ravno tako se tudi na znanje vzame in potrebno ukrene o letnem poročilu ljudskega šolstva na Kranjskem za preteč. leto. — Več učiteljskih služeb se za trdno umesti. — Pogodbeni načrt za prodajo licealnega poslopja in stražnice v Ljubljani se dopolni in oddá slav. c. k. ministerstvu za bogočastje in uk. — Enorazrednica v Starem Trgu pri Poljanah razširi se v dvorazrednico in ustanové se nove enorazrednice v Radencah, Čepljah in v Podgoro. — Prošnja učiteljske vdove za pokojnino iz milosti oddá se višjemu mestu. — Prošnja obolelega učitelja za dopust izročí se zadevnemu okrajnemu šolskemu svetu. — Poročilo o srednjih šolah na Kranjskem oddá se višji oblasti. — O prošnji krajnega šolskega sveta za denarno pomoč k napravi šolskega vrta poroča se višji oblasti. — Okrajni šolski svet poroča o zadevi okrajnega šolskega nadzornika. — Predništvo nunskega samostana v Ljubljani prosi, da bi se dovolilo, trem zasebnim kandidatinjam k učiteljski preizkušnji priti. Prošnja oddá se s primernimi nasveti višji oblasti. — Sklep Ljubljanskega občinskega zbora o poučevanju v nemškem jeziku v mestnih šolah oddá se posebnemu oddelku, da naj to stvar preudarja in potem deželnemu šolskemu svetu o tem poroča in potrebno nasvetuje. — Prošnja pomožnega učitelja, da bi prišel k učiteljski preizkušnji, oddá se višji oblasti. — Ukrene se potrebno o ustrahovalnih preizkavah dveh učiteljev. — Določi se o prošnjah za oddajo Metelketovih ustanov. — V več šol uvede se poludnevno poučevanje. — Reši se več prošenj za nagrade in denarne pomoči.

— (Iz seje mestnega zbora Ljubljanskega 4. t. m.) G. profesor Šuklje poroča v imenu šolskega odseka tako-le: Na sklep mestnega zbora dné 28. septembra 1883., v katerem so se uredile učiteljske plače na javnih ljudskih šolah Ljubljanskega mesta, odgovarjal je deželni šolski svet s odlokom 29. novembra 1883. Priznavši, da je občinski zastop s svojim sklepom izdatno zboljšal položaj učiteljskega osebja ter s tem dokazal svojo napredno in šoli prijazno mišljenje,

ugovarja c. kr. deželni šolski svet vendar nekaterim posamičnim določbam. Mestni šolski odsek pretresaval je dotični odlok ter stavi mestnemu zboru sledeče nasvete:

a) Opiraje se na §. 3. državne postave 20. junija 1872. l. naglašja deželna šolska oblast, da se smejo učitelji veronauka nastavljati le na meščanskih, a ne na ljudskih šolah. Ista postava določa, da imajo dotične cerkvene oblastnijske skrbeti za brezplačni pouk v krščanskem nauku. (§. 1.) Šolski odsek mora pač priznavati, da bi se s tem ustrezalo materialnej koristi Ljubljanske občine, dvomi pa odločno, da bi to ugažalo šolskemu interesu. Ker so duhovniki Ljubljanski itak preobloženi z dušnim pastirstvom, opravlja sedaj službo kateheta na naših ljudskih šolah poseben duhovnik, kateremu se zato odmeri posebna remuneracija. Ali gledé na to, da dotični učitelj veronauka poučuje na petnajst razredih, da ima pod seboj več nego 1200 učencev, kar gotovo nima več primere v celem cesarstvu, gledé dalje na to, da pripada veronauk k najvažnejšim predmetom ljudske šole, ter da je prava podloga versko-nravne odgoje, katera je glavni namen ljudskemu šolstvu — poudarja šolski odsek, da je dotična državna postava v nasprotju z dejanskimi potrebami našega šolstva. Ona stabilnost v učiteljskem osebju, katera najbolj upliva na ugodni uspeh pouka, se ne bode dala doseči drugače, nego če se stalno namesti poseben učitelj veronauka s stalno letno plačo.

Tedaj predlaga šolski odsek, mestni zbor naj sklene:

1. oziraje se na §. 33. drž. zakona 20. junija leta 1872. naj ostane g. katehetu za zdaj njegova začasna remuneracija.

2. ob enem pa naj se mestni zastop Ljubljanskega mesta obrne »de lege ferenda« do visokega ministerstva s prošnjo, da ono postavnim potom skrbi za to, da se odpravijo ovire, katere zdaj še zadržujejo stalno nameščenje kateheta na Ljubljanskih javnih ljudskih šolah.

b) Gledé podučiteljskih služeb na deških šolah odobrava sicer c. kr. deželni šolski svet, da se je opravila kategorija podučiteljev, ter nadomestila z učitelji II. vrste, vendar zahteva, da se morajo vse te službe II. vrste vnovič razpisati, ter to naroča mestnemu šolskemu svetu. Sklicuje se na §. 19. dež. zak. 29. aprila 1873. l. (št. 22.) kateri se glasi: »Soll nicht eine einfache Vorrückung nach dem Dienstgrade, sondern eine Beförderung in eine höhere Gehaltsstufe stattfinden, so muss dasselbe Verfahren eingehalten werden, welches für die Besetzung einer erledigten Dienststelle vorgezeichnet ist.« Toda šolski odsek je tega mnenja, da so pri tej premembi Ljubljanski podučitelji ostali bistveno na istej stopinji, kakor dosihmal, navzlic temu, da se jim je podelil drug naslov, da se tedaj ne more govoriti o »Beförderung« in da je tudi za to premembo merodajen §. 18. istega zakona, kateri prepušča »die blos nach dem Dienstgrade sich richtende Vorrückung aus einer niederen Gehaltsstufe in eine höhere«, v okrajnej šolske oblasti »brez razpisa službe.« V tem ga potrdi poleg drugih ozirov tudi ta, da bi Ljubljanski podučitelji, ako obvelja argumentacija deželnega šolskega sveta, ostali na nižji stopinji, nego zadnji učitelj na kakej vaški šoli, — kajti povsod drugod po deželi odpravljen je naslov »podučiteljev«.

In če se pomisli, da deželni šolski svet pri novem konkurzu, nikakor ni vezan ne na predlog mestnega zbora niti na osebe dosedanjih učiteljev, če se pomisli, da on imenuje po vsem druge prosilce na mesta, katera sedanji učitelji opravljajo trudoljubno in marljivo že deset in več let — potem utegne argumentacija šolskega odseka biti opravičena in stvarno utemeljena.

Ali oziraje se na to, da mestni šolski svet sedanjim podučiteljem takoj lahko podeli učiteljske službe druge vrste provizoričnim potom in trdno se nadeja, da bode deželni šolski svet v svojem času iste službe podelil brez izjeme sedanjim podučiteljem, predlaga šolski svet:

»Mestni zbor naj določitve dež. šolskega sveta naznanje vzame.«

c) Na zadnje omenja deželni šolski svet, sklicevaje se na §. 22. drž. zakona z dné 29. aprila l. 1873. in §. 1. dež. zakona 28. oktobra 1875, da se službe učiteljic II. vrste z letno plačo 500 gld. ne smeje ustanoviti zaradi tega, ker najnižja učiteljska plača v Ljubljani znaša 600 gld. Šolski odsek priznava sicer, da je ta ugovor postavno utemeljen, ali z ozirom na to, da nasvetovana letna plača 500 gld. popolnem zadostuje potrebam učiteljic, da se jih bode tudi s takimi pogoji vedno dovolj oglašalo za učiteljske službe v Ljubljani, nema on nikakoršnega vzroka, priporočati poviksanje letnih plač za učiteljice na 600 gld. Tedaj nasvetuje, da se na dekliskih šolah obdrži naslov in kategorijo »podučiteljic«, nadeja se, da bode deželni zbor, kot kompetenten faktor kakor hitro mogoče odpravil anomalijo, katera obstoji v tem, da se le v glavnem mestu dežele še nahaja sicer po vsej deželi že odpravljeni inštitut »podučiteljic«. Ob enem predlaga:

»Mestni zbor naj sklene, povikšati letno plačo podučiteljicam na dekliskoj šoli od 420 gld. na 500 gld. s petletnicam po 50 gld.«

d) Konečno pa je šolski odsek primoran, opozarjati mestni zbor na veliko in očitno krivico, katera se avtonomiji Ljubljanskega mesta godi po deželnej šolski postavi z dné 9. marca 1879. Po vseh deželnih zakonih veljá načelo, da imenuje učitelje oblast, katera skrbi za učiteljske plače in s tem se ujema tudi državna šolska postava z dné 14. maja 1869., člen VII. dež. zakona, 19. decembra 1. 1874. in §. 1. dež. zakona 26. oktobra 1875. l. pa določita, da za vse potreščine Ljubljanskih mestnih šol ima skrbeti mestni zbor. In vender, navzlic temu, da Ljubljansko mesto iz svojih dohodkov plačuje vse učiteljsko osobje, da ima ono skrbeti za šolska poslopja in za šolske dotacije sploh — navzlic temu nema nikakih dejanskih pravic pri oddajanji učiteljskih služeb, kajti §. 29. posl. novele 9. marca 1879. poudarja izvestno, da deželni šolski svet nikakor ni vezan, ne na predlog krajne šolske oblasti, niti na njene ugovore proti jednemu ali drugemu prosilcu. Da ima Ljubljansko mesto vsled §. 28. iste postave pravico v deželnem šolskem svétu, kateri obstoji iz najst. udov, zastopano biti po jednom zastopniku, gotovo ni nobeno odškodovanje za določbo, katera se prav norčuje z vsemi načeli občinske in deželne avtonomije. In ker se ta nedostatnost jasno kaže tudi v sedanjem slučaju, ko bode deželni šolski svet na novo imenoval polovico vsega učiteljskega osobja Ljubljanskih mestnih ljudskih šol, predlaga šolski odsek:

»Mestni zbor naj sklene resolucijo do deželnega zbora, katerej se deželni zbor vojvodstva kranjskega pozivlja, kakor hitro mogoče nadomestiti dežel. postavo 9. marca 1879. l. s pravičnejšim, idejam samoupravi ugodnejšim zakonom.«

Vsi predlogi šolskega odseka sprejmó se brez ugovora jednoglasno.

— Imenovanje. Gospod Ivan Lapajne, ravnatelj meščanske šole v Krškem, imenovan je okrajnim šolskim nadzornikom za Novomeški okraj na Dolenjskem. Čestitamo novemu nadzorniku in ravno tako tamkajšnjemu učiteljstvu!

— »Ljubljanskega Zvona« izišla je prva letošnja številka. Vsebina: 1. Nenad: Oblaku. Pesen. — 2. Dr. Ivan Tavčar: Mrtva srca. Povest. — 3. Ivan Frnke: Pogreb v Indiškem Oceanu. — 4. E. Lah: Zemljepisne črtice. I. Bohinj. — 5. J. Trdina: Bajke in povesti o Gorjancih 18. — 6. Janko Krsnik: Rojenica. — 7. A. Funtek: Grajski zvon. — 8. J. Trinko: Národne stvari. I. Vedomec. — 9. L. Žvab: Črtica o Primoži Trubarji. — 10. S. Rutar: Kranjsko. — Krajna. — 11. Književna poročila: I. Al. Hudovernik: Slovenski Pravník. II. Andrej Kragelj: Quattor evangeliorum versionis palaeslovenicae Codex Mariannus. II. K. Štrekelj: Nove hipoteze o glagolici in cirilici. — 12. A. S.: Kratice meterskim meram in utežim. — 13. Slovenski glasnik. — Res, prav veliko prelepega blaga! Prav živo tedaj priporočamo ta leposlovni list slovenskemu učiteljstvu.

Raznoterosti.

V 1. številki t. l. je gosp. Vaški Jarni govoril o naših šolskih knjižnicah. Morda da utegne koga zanimati, ako podamo tñ statistiko šolskih knjižnic na Francoskem. Taka je: leta 1865 so imeli tam 4833 šolskih knjižnic, l. 1871 = 14.679, l. 1876. 17.764, l. 1879. 20.552 in l. 1883. 30.000. Vrh u tega imajo pa še 6000 občinskih knjižnic. To je res dostojni napredek velikega omikanega národa!

— Šolstvo na Štajerskem. Koncem avgusta 1883. l. je bilo na Štajerskem 761 javnih šol (inklusivno 3 držav. šole vadnične), 20 podružnic (ekspositur), 6 ekskurendnih postaj, 42 zasebnih (privatnih) in 7 tovarnih, skupaj 836 šol in šolskih postaj. — Od navedenih 761 javnih šol jih je bilo: 2 trirazredni meščanski, 2 osemrazredni ljudsko-meščanski šoli, 1 sedemrazrednica, 2 šestrazrednici, 56 pet-, 73 četiri-, 108 tri-, 196 dve- in 341 enorazrednic. Od vseh je bilo 709 mešanih, 29 deških in 23 dekliskih šol z 1590 razredi. 56 razredov je imelo paralelke. — Na vseh šolah je bil pouk celoleten, na 651 celo-, na 110 šolah pa poldneven. Iz različnih razlogov se je na 16 večrazrednicah začasno v jednom ali v po dveh razredih poldnevno poučevalo. — Gledé poučnega jezika je bilo 526 nemških, 160 slovenskih in 75 utrakvističnih (slovensko-nemških) šol. Šolskih poslopij je bilo 165 prav dobrih, 252 dobrih, 231 poveljnih, 113 nepoveljnih; šolska oprava je bila prav dobra v 84 šolah, v 255 dobra, v 333 poveljna in v 89 šolah nepoveljna. Število dobrih poslopij se je proti lani za 19 povišalo in tudi gledé šolske notranje oprave so se razmere zdatno pobjlsale. — Od navedenih 42 privatnih šol, katere so večidel dekliski zavodi, jih vživa 19 pravico javnosti. — Otroci